

سال دوم

جلسه ۸۵

سال تحصیلی ۹۰ - ۹۱

۲۶ / ۱ / ۹۱ شنبه

بحث سوم:

دو قول اصلی پیرامون هیأت های اخباری

قول اول

همه هیأت های دارای وضع یکسان است

۱. نظریه مشهور

۲. نظریه مرحوم
خویی

۳. نظریه محقق
عراقی

قول دوم

همه هیأت های دارای وضع یکسان نیست

نکته

اقسام جملات نسبت به «انشاء و اخبار»

سه قسم اند :

۱/ برخی جملات مشترک بین «انشاء و اخبار» هستند = مثل «بعثت» و «أنت حرٌّ»

۲/ برخی مختص به «انشاء» هستند = مثل «قُم»

۳/ برخی مختص به «خبر» هستند = مثل «قمت»

نکته

فرق انشاء و اخبار در «صیغ مشترک»

تفاوت در «محکیٰ عنه» !

هر جمله دارای دو محکیٰ عنه است :

۱. محکیٰ عنه بالذات :

مفهومی است که نفس متکلم، لحظه ای که می خواهد جمله (حاکی) را بیان کند، آن را تصور می کند

۲. محکیٰ عنه بالعرض :

آن عالم خارجی است که متکلم، مفهوم جمله را در آن فانی می کند
(استعمال = إفناء لفظ در معنی)

نکته

فرق محکی عنہ خبر و انشاء

کلامی متصف به انشاء و اخبار می شود که:

متکلم قصد کرده آن را در «محکی عنہ بالعرض» فانی کرده باشد.

اما :

محکی عنہ خبر : «وقوع نسبت»
محکی عنہ انشاء : «ایقاع نسبت»

اشکال اول

متبادر از جمله خبریه، «فعل نفس» نیست

بلکه «فعل نفس» به دلالت عقلیه از جمله خبریه فهمیده می شود و نه به دلالت لفظیه

اشکال دوم

دلیلی بر تفاوت مذکور بین «نسبت های تامه» و «نسبت های ناقصه» اقامه نکرده اند چراکه جملات خبریه اگر موضوع و محمول ذهنی داشته باشند (الانسان کلی) تطابقی با خارج ندارند و دارای محکی عنه بالعرض نیستند.

پس : الزاماً همه نسبت های تامه اقتضای وجود خارجی ندارند

اللهم الا ان يقال: مراد ایشان از خارج، نفس الامر است

اشکال سوم

مهمترین اشکال:

عدم تطابق بین «محکی عنه بالذات» و «محکی عنه بالعرض» در کلام ایشان!

اشکال چهارم

تهافت در کلام ایشان!

در کلام ایشان، یک بار می خوانیم: «تحکی عن ایقاع النسبه»

و یک بار می خوانیم: «و هو بالحمل و الانشاء یوقعها»

اشکال پنجم

لازمه فرمایش ایشان = مراد از نسبت، «نسبت ذهنی» باشد

لذا اشکالاتی که در آینده خواهیم آورد بر این مبنا هم وارد است

دو قول اصلی پیرامون هیأت های اخباری

قول اول

همه هیأت های دارای وضع یکسان است

۱. نظریه مشهور

۲. نظریه مرحوم
خویی

۳. نظریه محقق
عراقی

۳. نظریه آیت الله فیاض
و آیت الله وحید

قول دوم

همه هیأت های دارای وضع یکسان نیست

کلام آیت الله فیاض

بیان نظریه

جمله های خبری وضع شده اند برای «نسبت های ذهنی»
نسبت های ذهنی که موضوع له جمله می باشند، آن نسبت هایی هستند که به «حمل شایع»،
نسبت می باشند - و نه مفهوم نسبت - و تمام ویژگی های نسبت را دارد یعنی حقیقه بین مفاهیم
ارتباط می دهد.

پس : جمله خبریه بر «نسبت ذهنی» بین مفهوم های ذهنی دلالت می کند

چراکه:

نسبت در هر جایی که پدید آید، به طرفین نسبت قائم است
وقتی لفظ «زید» و لفظ «قائم» حکایت از مفهوم زید و مفهوم قائم می کند، جمله خبری هم
حکایت از نسبت بین آن دو مفهوم می کند

کلام آیت الله فیاض

ما می گوئیم

شباهت و تفاوت این قول با مشهور :

شباهت : مدلول جمله های خبری را «ثبوت نسبت» و «لا ثبوت نسبت» می داند
تفاوت : مراد مشهور نسبت های «خارجی» است و مراد ایشان نسبت های «ذهنی» است

ظاهراً ایشان می خواهد بگوید که مشهور هم مرادشان، «ثبوت نسبت ذهنیه» است

مهمترین نقد وارد بر کلام آقای فیاض :

لفظ «قائم» برای مفهوم ذهنی «قائم» وضع نشده اند بلکه برای طبیعی معنی وضع شده اند
- اگر این طبیعی در ذهن بود، نسبتی که همراه آن است در ذهن است
- اگر این طبیعی در خارج بود، نسبتی که به همراه آن است، هم در خارج است

اختلاف اصلی بین این دو بزرگوار :

در این که چگونه مفهوم ذهنی با عالم خارج در ارتباط است؟ در پاسخ به این سؤال این دو بزرگوار از هم جدا می شوند